

Anna Korzeniewska-Lasota

Godność urzędu sędziego - uwagi na tle orzecznictwa sądów dyscyplinarnych

Studia Elckie 13, 285-296

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

GODNOŚĆ URZĘDU SĄDZIEGO – UWAGI NA TLE ORZECZNICTWA SĄDÓW DYSCYPLINARNYCH

Przedmiotem rozważań jest zagadnienie godności urzędu sędziego sądów powszechnych. Autorka, na podstawie analizy przepisów prawa jak i orzeczeń sądów dyscyplinarnych w rzeczonym zakresie, dążyła do ustalenia zakresu pojęcia “godność urzędu sędziego”.

Do godności urzędu sędziego (zawodu)¹ znajdziemy odwołanie zarówno w ustawie Prawo o ustroju sądów powszechnych² jak i Zbiorze zasad etyki zawodowej sędziów (stanowiącym załącznik do uchwały Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19 lutego 2003 r.).

Odwołanie się prawodawcy w aktach różnej rangi do godności urzędu wskazuje, że prawodawca poza odpowiednio wysokimi kwalifikacjami zawodowymi ustanawia odpowiednio wysokie wymagania co do przymiotów i walorów osobistych sędziego zarówno w działalności zawodowej jak i w środowisku w którym on pozostaje³.

To, jak powinna owa godność urzędu wyglądać, co powinno się na nią składać, jest trudne do określenia. Jest bowiem wynikiem oddziaływania wielu czynników i to zarówno zewnętrznych jak i wewnętrznych w stosunku do sędziów. Istotne są przecież uwarunkowania polityczne, historyczne czy nawet osobiste doświadczenia osób, które tę godność będą oceniały. Nieodzowny jest także obraz kreślony przez środki masowego przekazu, stosunek polityków do władzy sądowniczej oraz

Anna Korzeniewska-Lasota; adiunkt w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa Wydziału Prawa i Administracji UWM w Olsztynie; adres do korespondencji: a.korzeniewska@uwm.edu.pl

¹ Szerzej na temat etyki zawodowej T. Romer, M. Najda, *Etyka dla sędziów. Rozważania*, Wolters Kluwer Polska 2007, s. 7-17.

² Dz. U. z 2001 r., nr 98, poz. 1070.

³ Por. wyrok SN z dnia 11 kwietnia 2003 r., SNO 17/03, LEX nr 470248.

to, jakie możliwości pracy stwarza sędziom władza ustawodawcza i wykonawcza, w szczególności, czy godne jest wynagrodzenie sędziego⁴.

Zawód sędziego nie jest zajęciem wykonywanym jedynie w czasie godzin pracy. Sędzią jest się nie tylko na sali sądowej ale i poza nią, pozostaje się nim również po przejściu w stan spoczynku. W zasadzie z chwilą złożenia przysięgi sędziowskiej, odpowiedzialność moralna łącząca się z tym zawodem obejmuje również sferę prywatną, a życie zawodowe i prywatne zbliżają się do siebie.

Specyfika tego zawodu sprawia, że już nawet z samego faktu istnienia immunitetu sędziowskiego, w stosunku do osoby piastującej urząd sędziego funkcjonuje swoiste domniemanie uczciwości, polegające na przyjęciu założenia, że zarówno w służbie, jak i poza nią – w życiu prywatnym, sędzia zachowuje się zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim. Powinien sprostać wyższym wymaganiom etycznym, niż inni ludzie⁵.

I tu rodzi się pytanie zasadnicze, jakim konkretnie wymaganiom sędzia powinien sprostać, w jaki sposób powinien zachowywać się, czy też jak nie powinien się zachowywać, aby godnie sprawować swój urząd, co mieści się w zakresie pojęcia godność urzędu?

Jedną z możliwości określenia zakresu tego pojęcia, jest wskazanie normatywnego katalogu obowiązków, których naruszenie stanowi uchybienie godności urzędu. I tak analizując treść ślubowania sędziowskiego⁶ oraz art. 82⁷ i 82 a⁸ i b⁹ ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych¹⁰, otrzymamy następujący katalog obowiązków:

⁴ Art. 178 ust. 2 Konstytucji RP: Sędziom zapewnia się warunki pracy i wynagrodzenie odpowiadające godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków.

⁵ Por. J. R. Kubiak, J. Kubiak, *Immunitet sędziowski*, „Przegląd Sądowy”, (1993), nr 11-12, s. 4.

⁶ Art. 66 u.s.p.: „Ślubuję uroczyście jako sędzia sądu powszechnego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki sędziego wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać zgodnie z przepisami prawa, bezstronnie według mego sumienia, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości”.

⁷ Art. 82 § 1. Sędzia jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim. § 2. Sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi stanowiska sędziego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności.

⁸ Art. 82a.: Sędzia jest obowiązany stale podnosić kwalifikacje zawodowe, w tym uczestniczyć w szkoleniach i innych formach doskonalenia zawodowego, których organizację określa odrębna ustawa.

- wierne słuźenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- stanie na straźy prawa,
- sumienne wypełnianie obowiązków słuźbowych, dochowanie tajemnicy państwowej i słuźbowej,
- wymierzanie sprawiedliwosci zgodnie z przepisami prawa, bezstronnie, wedlug własnego sumienia,
- kierowanie się w postępowaniu zasadami godności i uczciwosci,
- strzeźenie, w słuźbie i poza nią, powagi stanowiska sędziego,
- unikanie wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabić zaufanie do jego bezstronności,
- stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych.

Oczywiście do tego katalogu naleźy dodać teź obowiązek utrzymania przez sędziego nieskazitelnego charakteru, której to cechy wymaga się w myśl art. 61 §1 pkt. 2 u.s.p.¹¹, juź od kandydata na stanowisko sędziego. Nieodzowne są teź zakazy wynikające z art. 178 ust. 3 Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r.¹², tj. zakaz przynaleźności sędziów do partii politycznych, związków zawodowych, prowadzenia działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezaleźności sądów i niezawisłości sędziów.

Powyźszy katalog obowiązków sędziego, nie jest zamknięty. Niektóre z wymienionych wyżej obowiązków normatywnych odwołują się do norm moralnych i obyczajowych, zawierają zwroty bliskie znaczeniowo (sumienny, godny, uczciwy, nieskazitelny) i jednocześnie niedokreślone. Ponadto przenikanie się sfery słuźbowej i pozasłuźbowej, wykraczanie obowiązków poza czas i miejsce pełnienia słuźby sprawia, że obowiązki te trudno przełoźyć na konkretne powinności.

Pomocny jest tu niewątpliwie przyjęty 19 lutego 2003 r., uchwałą nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa Zbiór zasad etyki zawodowej

⁹ Art. 82b.: Sędziemu, za jego zgodą, może zostać powierzony obowiązek sprawowania patronatu nad przebiegiem praktyk i staży aplikantów w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury.

¹⁰ Dz. U. z 2001 r., nr 98, poz. 1070.

¹¹ Tamże.

¹² Dz. U. z 1997 r., nr 78, poz. 483.

sędziów. Uchwalony na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa¹³ składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy zawiera zasady ogólne postępowania, a wśród nich między innymi tę, że sędzia powinien przestrzegać najwyższych standardów moralnych w służbie i poza służbą, drugi – zasady pełnienia służby, a trzeci – zasady postępowania sędziego poza służbą.

I choć sformułowany w Zbiorze katalog zachowań, które mogłyby przynieść ujmę godności sędziego, również nie jest wyczerpujący (sam bowiem Zbiór w § 5 ust. 2, wskazuje, że „Sędzia powinien unikać zachowań, które mogłyby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabić zaufanie do jego bezstronności, nawet jeśli nie zostały uwzględnione w Zbiorze”) to już samo wskazanie nawet przykładowych, jak się wydaje najistotniejszych zachowań uchybiających godności urzędu, jest bardzo istotne. Nakreśla bowiem zakres pojęcia godność urzędu sędziego.

Już w § 1 Zbioru wskazano, że z pełnieniem urzędu sędziego wiąże się szczególne obowiązki oraz ograniczenia osobiste, a każdy sędzia powinien zawsze kierować się zasadami uczciwości, godności i honoru (§ 2), nie nadużywać immunitetu ani wykorzystywać swego statusu i prestiżu sprawowanego urzędu w celu wspierania interesu własnego lub innych osób (§ 3), powinien dbać o autorytet swojego urzędu, o dobro sądu, w którym pracuje, dobro wymiaru sprawiedliwości i ustrojową pozycję władzy sądowniczej (§ 4).

Interesujący z punktu widzenia omawianego zagadnienia jest niewątpliwie rozdział 3 Zbioru: Zasady postępowania sędziego poza służbą. W § 16 Zbioru, rozpoczynającym ten rozdział, wskazano bardzo ogólnie, że sędzia nie może „żadnym swoim zachowaniem stwarzać nawet pozorów nie respektowania porządku prawnego”, a następnie wymieniono następujące obowiązki:

– unikanie (przez sędziego i jego najbliższych) kontaktów osobistych i jakichkolwiek związków ekonomicznych, które mogłyby wzbudzać wątpliwości co do bezstronnego wykonywania obowiązków, bądź podważać prestiż i zaufanie do urzędu sędziowskiego (§ 17);

– wykazywanie rzetelności w swoich sprawach finansowych oraz skrupulatności w wypełnianiu wynikających stąd obowiązków (§ 18 ust. 1);

¹³ Dz. U. z 2001 r., nr 100, poz. 1082.

- zakaz podejmowania działań finansowych, które mogą być odebrane jako wykorzystanie własnej pozycji sędziego (§ 18 ust. 2);
- zakaz przyjmowania jakichkolwiek korzyści mogących wywołać odczucie, że stanowią próbę wpływu na osobę sędziego oraz nakaz dbania o to, aby członkowie najbliższej rodziny takich korzyści nie przyjmowali (§ 19);
- nakaz ostrożnego korzystania z ofert kierowanych wyłącznie do sędziów i rozważenia, czy nie są one próbą wywarcia wpływu na osobę sędziego lub środowisko zawodowe, w którym pracuje (§ 20);
- zakaz świadczenia usług prawniczych (§ 21);
- zakaz przynależności do jakiegokolwiek organizacji działającej poza obowiązującym porządkiem prawnym lub wspierania jej w jakiegokolwiek formie (§ 22).

Powyższy katalog również nie jest wyczerpujący. Wynika to zapewne z tego, że trudno byłoby przedstawić katalog zachowań, które czyniłyby zadość rozległym i wysokim wymaganiom, mającym budować rzeczywisty autorytet sędziego. Poza tym niezbędnym jest wiązanie oceny postępowania z indywidualnym przypadkiem i sformułowanymi pod adresem sędziego zarzutami¹⁴.

Nieodzowna, jak się wydaje, jest zatem rola wykładni (takie prawo zastrzegła sobie również Krajowa Rada Sądownictwa – § 7 Zbioru) dokonywanej przez sądy dyscyplinarne, a w szczególności Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny, który orzekając w sprawach dyscyplinarnych, w realiach rozpatrywanych spraw, dokonuje wykładni pojęcia „godność urzędu sędziego” poprzez uznanie bądź nie konkretnego czynu, za uchybienie tej godności.

I właśnie na podstawie analizy orzecznictwa dyscyplinarnego ostatnich 10 lat, podjęto próbę zrekonstruowania katalogu zachowań stanowiących uchybienie godności urzędu sędziego. Sąd Najwyższy za uchybienia godności urzędu uznawał przede wszystkim następujące czyny:

- dokonanie przestępstwa, w szczególności umyślnego. Sąd Dyscyplinarny stwierdził w swoim orzeczeniu, że „nie można wyobrazić sobie wiarygodnego i odpowiedzialnego wymierzania sprawiedliwości

¹⁴ Por. wyrok SN z dnia 11 kwietnia 2003 r., SNO 17/03, LEX nr 470248.

przez sędziego, który w sposób rażący narusza prawo, popełniając przewinienie dyscyplinarne wyczerpujące znamiona przestępstwa umyślnego”¹⁵.

- naruszenie (zawinione) zasad ruchu drogowego¹⁶, np. prowadzenie samochodu czy roweru pod wpływem alkoholu. Sąd dyscyplinarny nie uznał natomiast za naruszenie godności urzędu popełnienia wykroczenia z art. 92 § 1 kw, polegającego na jeździe z nadmierną prędkością wskazując, że: „w sytuacji nasilonego ruchu drogowego wykroczenia drogowe są również udziałem sędziów i fakt ich zaistnienia nie może być automatycznie oceniany jako uchybienie godności urzędu”¹⁷. Podobną tezę Sąd Dyscyplinarny sformułował w odniesieniu do kolizji. W realiach rozpatrywanej sprawy wskazał, że „przebieg kolizji jak i zachowanie obwinionej po kolizji nie dają podstaw do stwierdzenia, że była to postawa wpływająca ujemnie na wykonywanie służby i godność urzędu sędziowskiego. W sytuacji wzrastającego natężenia ruchu drogowego, kolizje drogowe są także udziałem sędziów i ich zaistnienie nie może być automatycznie oceniane jako uchybienie godności urzędu”¹⁸.

- podjęcie czynności zawodowych w stanie nietrzeźwym. Wyrokiem z 9 grudnia 1996 r. w sprawie SD 4/96 Sąd Dyscyplinarny uznał, iż „wykonywanie obowiązków służbowych przez sędziego pozostającego pod działaniem alkoholu, czy wręcz nietrzeźwego, co szczególnie odnosi się do rozpatrywania spraw na rozprawach (posiedzeniach)” godzi w prestiż wymiaru sprawiedliwości i podrywa zaufanie do całego środowiska sędziowskiego. Podobnej oceny dokonał Sąd Dyscyplinarny w wyroku z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie SNO 12/06. Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny wskazał w uzasadnieniu wyroku, że „świadome użycie alkoholu w czasie wykonywania czynności jurysdykcyjnych oznacza utratę przez sędziego osobistego autorytetu niezbędnego do sprawowania urzędu sędziego, utratę cechy nieskazitelnego charakte-

¹⁵ Wyrok SN z 9 marca 2006 r., SNO 6/06, LEX nr 471771.

¹⁶ Uchwała SN z dnia 8 maja 2002 r., SNO 8/02, OSNKW 2002/9-10/85, Biul. SN 2002/9/20; Uchwała SN z 5 lipca 2006 r., SNO 32/06, LEX nr 470200.

¹⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w Gdańsku z dnia 31 października 2008r., sygn. akt ASD 6/08.

¹⁸ Wyrok SN z 12 września 2006 r., SNO 41/06, LEX nr 470193.

ru (art. 61 § 1 pkt 2 Prawa o u.s.p.), który jest niezbędny do sprawowania urzędu sędziego”¹⁹.

- nadużycie alkoholu poza miejscem pracy, widoczny stan nietrzeźwości sędziego w miejscu publicznym²⁰, spożywanie alkoholu w miejscu publicznym, ze względu na okoliczności popełnienia czynu. Sąd Dyscyplinarny zwracał szczególną uwagę na okoliczności popełnienia tego czynu, szczególną ostentację, z jaką obwiniony sędzia, demonstrował swą pozycję służbową i niepodleganie powszechnie obowiązującym normom prawa wobec funkcjonariuszy policji²¹.

- niespłacanie pożyczek i doprowadzenie do przymusowej egzekucji. W wyroku z 20 września 2007 r. Sąd Najwyższy uznał, że zaciąganie pożyczek, a następnie ich niespłacanie i doprowadzenie do przymusowej egzekucji uchybia godności sędziego, gdyż godzi w jego prestiż i poddaje w wątpliwość nieskazitelność charakteru²².

- nieudzielenie, wbrew obowiązkowi, funkcjonariuszowi policji wiadomości i dokumentów dotyczących własnej osoby²³.

- odmowa poddania się badaniu na zawartość alkoholu lub podobnie działających środków i „skorzystanie” z uprawnień wynikających z immunitetu w sytuacji gdy uprawniony organ miał w realiach zdarzenia prawo do żądania takich badań²⁴.

- nadmierna ekspresja, niestosowny sposób i miejsce wyrażenia swojego zdania (w realiach sprawy chodziło o zwrócenie przez sędziego uwagi (skierowanie zarzutów) na skalę obciążenia zawodowego, co miało miejsce publicznie wobec przełożonego i kierowniczkę sekretariatu), nakaz powściągliwości w demonstrowaniu emocji, szczególnie w sytuacji, gdy nieuzasadniona ekspresja naraża inne osoby na poniżenie ich honoru i godności.²⁵ W innej sprawie Sąd Najwyższy stwierdził, że „sędzia występujący jako strona w procesie, właśnie dlatego, że uczestniczy w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości i kształtuje

¹⁹ Wyrok SN z 21 kwietnia 2006 r., SNO 12/06, LEX nr 470232.

²⁰ Wyrok SN z 13 stycznia 2003 r., SNO 52/02, OSNSD 2003, Nr 1, poz. 2.

²¹ Wyrok SN z 21 kwietnia 2006 r., SNO 11/06, LEX nr 471766.

²² Wyrok SN z 20 września 2007 r., SNO 60/07, LEX nr 471853.

²³ Wyrok SN z 24 czerwca 2003 r., SNO 34/03, OSNSD 2003, Nr 1, poz. 49.

²⁴ Wyrok z 4 czerwca 1997 r. w sprawie SD 6/97. Por. W. Kozieliwicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów. Komentarz*, Warszawa 2005 r., s. 86.

²⁵ Wyrok SN z 7 czerwca 2006 r., SNO 25/06, LEX nr 470233.

obraz tego wymiaru, powinien dawać przykład godnego i rzetelnego zachowania, ograniczając się do koniecznej i wyłącznie merytorycznej krytyki działania innych uczestników procesu”²⁶. W uzasadnieniu tegoż wyroku Sąd Najwyższy zwracał uwagę na naganny styl, w jakim obwiniony (sędzia) podejmował czynności, w zakresie krytyki opinii biegłych, formułował zarzuty do treści tych opinii, które nie były merytoryczne ale były krytyką samych biegłych. Sędzia wysuwał bowiem bezpodstawne sugestie na temat stronniczości biegłych, ich mataczenia, a w uzasadnieniu tych zarzutów powoływał się na przypadki innych biegłych przedstawione w audycji telewizyjnej. Taką postawę a także brak taktu, umiaru, niewłaściwe zachowanie podczas rozprawy sądowej wywołujące konieczność interwencji przewodniczącego i udzielenia obwinionemu sędziemu upomnień, uznano za zachowanie, które byłoby negatywnie odbierane przez społeczeństwo, podważałoby zaufanie społeczne do instytucji wymiaru sprawiedliwości, narażało na szwank prestiż wymiaru sprawiedliwości.

- angażowanie się w swoje sprawy w sposób uwłaczający powszechnie obowiązującym normom społecznym i obyczajowym. Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny uznał, że co do zasady „sędziemu nie można odmówić prawa do angażowania się (w tym emocjonalnego i subiektywnego) w prywatne sprawy jego samego i jego najbliższych (...) Jeżeli czyni to w sposób niewłaczający powszechnie obowiązującym normom społecznym i obyczajowym”²⁷.

- naruszenie zasady bezstronności rozumianej jako zachwianie wizerunku sędziego i to nie tylko na sali rozpraw ale i poza nią. Wywieranie niedozwolonego wpływu na Sąd w celu wspierania swojego czy cudzego interesu. W wyroku z 23 czerwca 2005 r. Sąd Najwyższy wskazał, że „godność urzędu doznaje (...) uszczerbku nie tylko w razie stronniczości sędziego przy rozpoznawaniu konkretnej sprawy, ale także wówczas, gdy powstają uzasadnione obawy, że postępowanie sędziego poza służbą podważa zaufanie do niego jako osoby wyposażonej w walor bezstronności”²⁸. W realiach rozpatrywania innej sprawy Sąd Najwyższy stwierdził z kolei, że wymogu bezstronności nie można jednak odczytywać jako generalnego zakazu dokonywania przez sędziego trans-

²⁶ Wyrok SN z 21 kwietnia 2006 r., SNO 10/06, LEX nr 470231.

²⁷ Wyrok SN z 26 czerwca 2006 r., SNO 29/06, LEX nr 470236.

²⁸ Wyrok SN z 23 czerwca 2005 r., SNO 29/05, LEX nr 471914.

akcji polegających na kupnie od jednostki samorządu terytorialnego nieruchomości²⁹. Z kolei w innym orzeczeniu Sąd Najwyższy wskazał, iż czynem naruszającym godność sędziego jest wykorzystywanie prestiżu sprawowanego urzędu w celu wspierania interesu własnego lub innych osób. Skierowanie bowiem, przez sędziego orzekającego w wydziale karnym, do Sądu Okręgowego pisma procesowego stanowiącego deklarację złożenia poręczenia osobistego wobec podejrzanego w śledztwie prowadzonym o czyny z art. 228 § 1 k.k. (łapownictwo bierne) i inne, co do którego Sąd Okręgowy rozpoznawał środek odwoławczy w przedmiocie uchylenia lub zmiany środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, jest uchybieniem godności sędziowskiej przez naruszenie § 3 Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów³⁰.

- wykorzystywanie stanowiska do własnych celów. Fakt nabycia przez sędziego nieruchomości na licytacji prowadzonej przez komornika we własnym sądzie i przy udziale innego sędziego tego sądu mógł być, w ocenie Sądu Najwyższego – Sądu Dyscyplinarnego i został odebrany przez dłużników jako wykorzystanie stanowiska do własnych celów³¹.

- lekceważący, arogancki i nieuprzejmy sposób odnoszenia się do obwinionego, lekceważenie reguł kultury rozprawy.

Przedstawiony powyżej katalog czynów, które Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny uznawał za czyny godzące w godność urzędu sędziego, jest oczywiście katalogiem niezupełnym. Ma jednak nieodzowne znaczenie. Pozwala w pewnym stopniu zrekonstruować zakres pojęcia godność urzędu sędziego.

Analiza tego katalogu pozwala stwierdzić, że możliwość bycia sędzią, sprawowania tego urzędu z powagą zależy od dysponowania zdolnością pełnienia go z wiarygodnością, a podstawą tejże wiarygodności ma być nie tylko przekonanie, że sędzia działa wyłącznie na podstawie prawa, lecz także świadomość nieistnienia jakichkolwiek innych przyczyn, które niweczyłyby obraz sędziego jako osoby wiarygodnej. I choć kwestia wiarygodności nie wyczerpuje możliwych przyczyn naruszenia powagi stanowiska, to z pewnością brak tej wiarygodności zawsze narusza jego powagę. Stan naruszenia (zagrożenia) powagi urzędu powstaje z chwilą zaistnienia faktów, które w opinii środowiska znacząco reduku-

²⁹ Wyrok SN z 23 lutego 2006 r., SNO 1/06, LEX nr 470235.

³⁰ Wyrok SN z 23 lutego 2006 r., SNO 2/06, LEX nr 470230.

³¹ Wyrok SN z 13 października 2005 r., SNO 47/05, LEX nr 471963.

ją lub w ogóle pozbawiają sędziego wiarygodności, a sędzia ten nadal pełni swój urząd. I jak stwierdził Sąd Najwyższy „spośród licznych elementów wyznaczających poziom zdolności do pełnienia stanowiska sędziego z wiarygodnością niezbędną do zachowania powagi tego stanowiska wskazać należy przede wszystkim te, które przesądzają o zgodności sytuacji życiowej sędziego, a zwłaszcza jego osobistej postawy z uznawanymi wartościami moralnymi i aksjologicznymi podstawami systemu prawnego”³². Sędzia powinien utożsamiać się z tymi wartościami tak, aby istniała zgodność przekonań, postępowania i sposobu życia sędziego z wymogami etyki i normami prawa. Powinien identyfikować się z ocenami wyrażanymi w procesie stosowania przez niego prawa i restryktywnymi wobec innych orzeczeniami wydawanymi w konsekwencji tych ocen tak, aby zewnętrzny obraz sędziego nie prowadził do oczywistego naruszenia powagi tego stanowiska.

Jak dalej bowiem wywodził Sąd Najwyższy „warunkiem, bez spełnienia którego nie jest możliwe pełnienie tego stanowiska z powagą jest bowiem posiadanie w opinii środowiska takiego rodzaju wiarygodności, jaki pozwala sędziemu dokonywać czynności wymiaru sprawiedliwości bez znaczącego dysonansu w sferze etyki”³³. Dlatego też od każdego sędziego wymaga się szczególnych predyspozycji osobowościowych, w tym również umiejętności radzenia sobie z problemami życia osobistego tak, aby pozostały one bez szkody dla wymiaru sprawiedliwości. Od tej zasady Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny uczynił wyjątek w jednym z orzeczeń. Uznał bowiem, że są sytuacje życiowe, których ciężar trudno jest udźwignąć nawet dojrzałemu i doświadczonemu sędziemu i dlatego przy ferowaniu wyroku w sprawie dyscyplinarnej nie sposób okoliczności tych całkowicie nie wziąć pod uwagę³⁴.

Zasadniczo godność urzędu sędziego oznacza, iż sprawowanie tego urzędu powinno odbywać się w poczuciu wysokiego autorytetu moralnego i profesjonalnego, a jednocześnie w oczekiwaniu szacunku społecznego. Godność ta wyraża obowiązek adresowany, zarówno do całego środowiska sędziowskiego jak i poszczególnych sędziów, postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, stałego podnoszenia kwalifikacji

³² Uchwała SN z 4 grudnia 2003 r., SNO 77/03, LEX nr 471886.

³³ Tamże.

³⁴ Wyrok SN z 27 stycznia 2003 r., SNO 60/02, LEX nr 471983.

zawodowych, utrzymania nieskazitelnego charakteru, strzeżenia, w służbie i poza nią, powagi stanowiska sędziowskiego i unikania wszystkiego co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabić zaufanie co do jego bezstronności³⁵.

A zatem pojęcie godności służby to zdolność do dochowania wierności ślubowaniu, strzeżenia powagi stanowiska oraz unikania zachowań mogących przynieść ujmę wykonywanemu zawodowi albo narazić na szkodę interes państwa lub służby³⁶. Nakaz postępowania przez sędziego w sposób zgodny z zasadami etyki zawodu, a co za tym idzie możliwość przypisania sędziemu zachowania z nimi sprzecznego, naruszającego godność zawodu. Nakaz ten jest oczywiście niezależny od tego czy zasady te zostały skatalogowane i ujęte w postaci zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów (który zresztą, co już wyżej wskazano, nie ma charakteru zamkniętego). Niewątpliwie, wysokie wymagania co do przymiotów i walorów osobistych sędziego, w działalności zawodowej jak i w środowisku w którym on pozostaje, są zrozumiałe o tyle, jeśli uwzględnić, że sędzia orzekający został wyposażony przez ustawę w kompetencje obejmujące rozstrzyganie o najwyższych wartościach człowieka jak wolność, cześć, czy też jego mienie. Nieuzasadnione jest więc przekonanie, że sędziowie podlegają wyższym standardom etycznym z uwagi na wyższy prestiż zawodowy. Chodzi tu bowiem o odmienność owych standardów etycznych podkreślających specyfikę danego zawodu³⁷. A ponieważ niektóre obowiązki nałożone na sędziego trudno przełożyć na konkretne powinności (postulaty), ich spełnienie bądź nie, jest samodzielnym przedmiotem oceny przez uprawnione, przewidziane w ustawie prawo o ustroju sądów powszechnych organy, w tym właśnie sądy dyscyplinarne, na tle konkretnych stanów faktycznych³⁸.

³⁵ Argumenty z art. 82 i 82a i b ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych. Dz. U. z 2001 r., nr 98, poz. 1070. Por. J. R. Kubiak, J. Kubiak, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów*, „Przegląd Sądowy”, 4(1994), s. 16; Wyrok SN z 11 września 2007 r., SNO 50/07, LEX nr 471858.

³⁶ Por. T. Kuczyński, *O odpowiedzialności dyscyplinarnej pracowników*, „Państwo i Prawo”, 9(2003), s. 59.

³⁷ R. Tokarczyk, *Kształtowanie przedmiotu etyki sędziego*, „Państwo i Prawo” (2008), nr 1, s. 15; Por. Wyrok z 11 kwietnia 2003 r., SNO 17/03, LEX nr 470248.

³⁸ Por. Wyrok SN z 25 września 2007 r., SNO 52/07, LEX nr 471859.

THE DIGNITY OF THE POST OF JUDGE – COMMENTS
TO THE JURISDICTION OF THE DISCIPLINARY COURT

Summary

The main topic of discussion is the question of the dignity of the post of judge of the common courts of law. The authoress, on the basis of the law and the jurisdiction of the disciplinary court, in that regard, sought to determine the scope of the concept of "dignity of the post of judge". She tried to answer the question, what specific requirements should meet the judge, and how he should behave, or how he should not behave, to make his duties in dignified way?

The answer was constructed by identifying the normative responsibilities, basing on the Constitution of Poland, content of the oath of judges, articles 82. and 82., points 'a' and 'b' of the act of the Law of the Common Court and 'The Rules of Professional Ethics of Judges'. Then, under the jurisdiction of the disciplinary court of the Supreme Court was compiled the list of behaviors which affront to the dignity the post of judge.